

E. U. de Enfermería (Povisa)

ORGANIZACIÓN ACADÉMICA

(*)
En lo que respecta al desarrollo de dicho Plan, el objetivo primordial de la escuela es formar profesionales ENFERMEROS.

ENFERMERÍA es hoy en día una disciplina compleja del área de salud, con un gran impacto social que constantemente aumenta sus funciones para satisfacer las necesidades que impone el cuidado de la salud en un mundo en cambio, siendo además un elemento esencial en la planificación comunitaria de los servicios de salud.

Así pues la profesión ENFERMERA abarca los cuidados, autónomos y en colaboración, que se prestan a las personas de todas las edades, familias, grupos y comunidades, enfermos o sanos, en todos los contextos, e incluye la promoción de la salud, la prevención de la enfermedad, y los cuidados de los enfermos, discapacitados, y personas moribundas.

Funciones esenciales de la enfermería son la defensa, el fomento de un entorno seguro, la investigación, la participación en la política de salud y en la gestión de los pacientes y los sistemas de salud, y la formación. Siendo aun una ciencia joven cuenta con principios propios, pero al ser una profesión vinculante exige que se nutra de otros conocimientos alcanzados por las ciencias medicas, a su vez sustentadas por los avances en biología, sociología y psicología.

Esto aporta a nuestra profesión una sólida formación teórico-práctica en sus CUATRO FUNCIONES : ASISTENCIAL, DOCENTE, GESTORA E INVESTIGADORA que permite al terminar los estudios de Grado desempeñar de forma altamente cualificada la profesión y trabajar en colaboración con otros profesionales de la salud para conseguir objetivos comunes. Y para llegar a esta meta, la formación del alumno se apoya en tres pilares fundamentales:

- El desarrollo de clases teórico-prácticas enfocadas a la resolución de problemas.
- El fomento de la aplicación práctica de los conceptos teóricos.
- Evaluación continuada del alumno por medio de tutorías.

El profesorado está formado en su mayor parte por especialistas en cada una de las materias que se imparten. Dentro de la filosofía de la Escuela tienen un apartado importante las relaciones internacionales; el intercambio de estudiantes y profesores a través del Programa Sócrates-Erasmus dentro del ámbito europeo. Esto permite que tanto profesores como alumnos tengan una visión más amplia de la profesión y su desarrollo en otros países, lo que adquiere una especial relevancia en una época donde los cambios tanto sociales como profesionales se suceden con gran rapidez, y en la que las posibilidades de trabajo se han ampliado al ámbito europeo.

El título de Graduado en Enfermería es válido en toda España y con los efectos legales que los convenios internacionales otorgan para otros países.

ORGANIZACIÓN CURSOS ACADÉMICOS

El plan de estudios de Grado tiene 240 CRÉDITOS ECTS distribuidos según tabla:

TIPO CREDITOS A CURSAR POR EL ALUMNO/A: OFERTA DEL CENTRO

Formación básica (FB) 60
Obligatorios 78
Optativos 12/ 24
Prácticas externas 78
TFG (Trabajo fin de grado) 12
TOTAL 240

DISTRIBUCIÓN MATERIAS CURSO/SEMESTRE :

MÓDULO	MATERIA	ASIGNATURA	ECTS	CARÁCTER (OBLIGATORIA/OPTATIVA)	CUATRIMESTRE	CURSO
MÓDULO FORMACIÓN BÁSICA COMÚN	ANATOMIA HUMANA	ANATOMIA HUMANA	9	OBLIGATORIA	1º	1º
	PSICOLOGIA	PSICOLOGIA	9	OBLIGATORIA	1º	1º
	BIOQUIMICA	BIOQUIMICA	6	OBLIGATORIA	1º	1º
	FISIOLOGIA	FISIOLOGIA	9	OBLIGATORIA	2º	1º
	ESTADISTICA	ESTADISTICA	6	OBLIGATORIA	2º	1º
	IDIOMA MODERNO	INGLES TÉCNICO	6	OBLIGATORIA	2º	1º
		INTRODUCCION A LA ENFERMERIA CLÍNICA	6	OBLIGATORIA	1º	2º
MÓDULO CIENCIAS DE LA ENFERMERÍA	ENFERMERÍA COMUNITARIA	ENFERMARÍA COMUNITARIA I	6	OBLIGATORIA	1º	1º
		ENFERMARÍA COMUNITARIA II	9		2º	2º
		FUNDAMENTOS DE ENFERMARÍA	9	OBLIGATORIA	2º	1º
	ENFERMERÍA CLÍNICA	ENFERMARÍA CLÍNICA I	9	OBLIGATORIA	1º	2º
		ENFERMARÍA CLÍNICA II	6		2º	2º
		ENFERMARÍA CLÍNICA III	6		1º	3º
		ÉTICA Y LEGISLACIÓN	6	OBLIGATORIA	1º	2º
		GESTIÓN DE ENFERMERÍA	6	OBLIGATORIA	2º	2º
		ENFERMERÍA MATERNO INFANTIL	9	OBLIGATORIA	1º	3º
		ENFERMERÍA GERIÁTRICA Y CUIDADOS PALIATIVOS	6	OBLIGATORIA	2º	3º
ENFERMERÍA DE SALUD MENTAL		6	OBLIGATORIA	2º	3º	
MÓDULO PRÁCTICAS TUTELADAS Y TRABAJO FIN DE GRADO	PRÁCTICAS CLÍNICAS	PRÁCTICAS CLÍNICAS I	9	OBLIGATORIA	2º	2º
		PRÁCTICAS CLÍNICAS II	15	OBLIGATORIA	1º	3º
		PRÁCTICAS CLÍNICAS III	18	OBLIGATORIA	2º	3º
		PRÁCTICAS CLÍNICAS IV	18	OBLIGATORIA	1º	4º
		PRÁCTICAS CLÍNICAS V	18	OBLIGATORIA	2º	3º
		TRABAJO FIN DE GRADO	12	OBLIGATORIA	1º Y 2º	4º
MÓDULO MATERIAS OPTATIVAS	POVISA	ENFERMERÍA DE URGENCIAS Y CUIDADOS CRÍTICOS	6	OPTATIVA	1º	4º
		INTRODUCCIÓN A LA ENFERMERÍA AVANZADA	6	OPTATIVA	1º	4º
		ANTROPOLOGÍA DE LA SALUD	6	OPTATIVA	1º	4º
		ATENCIÓN DE ENFERMERÍA EN EMERGENCIAS Y CATÁSTROFES	6	OPTATIVA	1º	4º

Las materias son cuatrimestrales finales.

El calendario de exámenes , los horarios y las guías docentes de las asignaturas de cada curso, se rigen según normativa de la Universidad de Vigo en ellas podeis ver :

- Competencias de la materia
- Programa materia
- Planificación docente
- Metodología docente
- Tipos evaluación
- Bibliografía

PERSONAL DOCENTE

(*)PERSONAL ACADÉMICO GENERAL E.U.ENFERMERÍA POVISA:

Será requisito ineludible para ser profesor/a de la Escuela tener la titulación requerida por la legislación vigente y obtener la

"**VENIA DOCENDI**" de la Universidad de Vigo para la materia o disciplina que vaya a desarrollar.

La "**VENIA DOCENDI**" será solicitada por la Escuela con carácter previo a la formalización de cualquier contrato de profesorado; tendrá el carácter de permanente, salvo revisión realizada a propuesta del Delegado de la Universidad.

La "**VENIA DOCENDI**" será otorgada por el Rector a petición de los respectivos centros adscritos y después del informe del delegado de la Universidad.

La "**VENIA DOCENDI**" constituye un requisito explícito por parte de la Universidad de Vigo de que cada profesorado de un centro adscrito cumple con los requisitos exigidos para la docencia en el centro y facultan, al mismo tiempo, para firmar las actas oficiales de calificación de los estudiantes.

El profesorado que no posea "**VENIA DOCENDI**" no podrá formar parte del cuadro de personal docente ni ejercer la docencia en un centro adscrito a la Universidad de Vigo.

La selección del personal docente e investigador de los centros adscritos se llevará a cabo respetando los principios de igualdad, mérito y capacidad de acuerdo con lo establecido en la legislación vigente.

El nombramiento y contratación del personal docente e investigador de los antedichos centros le corresponden al titular de los mismos, una vez que los candidatos propuestos soliciten de la Universidad de Vigo la "**VENIA DOCENDI**" correspondiente.

CUADRO GENERAL DEL PROFESORADO SEGÚN CATEGORÍA ACADÉMICA, SU VINCULACIÓN CON LA UNIVERSIDAD Y SU DEDICACIÓN AL TÍTULO.

CATEGORÍA ACADÉMICA	Nº	VINCULACIÓN CON LA UNIVERSIDAD	DEDICACIÓN AL TÍTULO	
			Total	Parcial
Doctor/a	11	Venia docendi	5	6
Licenciados/as general	5	Venia docendi	4	1
Graduados/as en enfermería	11	Venia docendi	5	6
Licenciados/as especialistas	11	Venia docendi	4	7
Diplomados/as y graduados/as enfermeros/as especialistas	2	Venia docendi		2
Diplomados/as enfermería	1	Venia docendi	1	

PORCENTAJE DE PROFESORADO CON EL TÍTULO DE DOCTOR.

	FRECUENCIA	PORCENTAJE
DOCTORES	11	26,8%
NO DOCTORES	30	73,2%

TOTAL	41	100%
--------------	-----------	-------------

DISTRIBUCIÓN DE PROFESORADO POR DEDICACIÓN AL TÍTULO.

	FRECUENCIA	PORCENTAJE
PROFESORES CON DEDICACIÓN A TIEMPO COMPLETO	8	25%
Otros (externos)	24	75%
TOTAL		100%

DISTRIBUCIÓN DEL PROFESORADO POR EXPERIENCIA DOCENTE.

	FRECUENCIA	PORCENTAJE
MENOS DE 5 AÑOS	12	29,27%
ENTRE 5 Y 10 AÑOS	11	26,83%
MÁS DE 10 AÑOS	18	43,90%
TOTAL	41	100%

DISTRIBUCIÓN DEL PROFESORADO POR EXPERIENCIA INVESTIGADORA.

	FRECUENCIA	PORCENTAJE
MENOS DE 5 AÑOS	10	24,40%
ENTRE 5 Y 10 AÑOS	7	17,06%
MÁS DE 10 AÑOS	10	24,40%
NS/NC	14	34,14%
TOTAL	41	100%

DISTRIBUCIÓN DEL PROFESORADO POR EXPERIENCIA PROFESIONAL DIFERENTE A LA ACADÉMICA O

INVESTIGADORA.

	FRECUENCIA	PORCENTAJE
MENOS DE 5 AÑOS	10	24,39%
ENTRE 5 Y 10 AÑOS	11	26,82%
MÁS DE 10 AÑOS	13	31,07%
NS/NC		
TOTAL	34	82,28%

La figura de coordinador/a de curso, asegura la adecuada coordinación docente en el proceso de programación de la evaluación continuada de las materias en cada curso académico a través de reuniones de seguimiento y coordinación.

Esas reuniones de curso, arrancarán con una inicial, previa al comienzo de curso, en la que el coordinador planteará un calendario de actividades cuyo fin último es que no se produzcan solapamientos entre las distintas actividades que se proponen en las distintas guías docentes. Adicionalmente, esas reuniones iniciales servirán también para corregir la tendencia a incluir un excesivo número de actividades.

Se busca, por tanto, que la evaluación continuada se materialice en una distribución equilibrada de tareas a lo largo de todo el curso académico, apoyada en una programación racional de las materias. Para lograrlo, se dispondrán con cierta periodicidad reuniones de seguimiento y el coordinador del curso emitirá informes de seguimiento, destinados a mantener informados al Profesorado y Dirección sobre incidencias y eventos relevantes. Al finalizar el curso se celebrará una última reunión destinada a hacer balance y destacar posibles problemáticas a resolver para el siguiente curso.

RELACIÓN DE COORDINADORES CURSO ACADÉMICO:

Coordinador **1º** Curso:

Vicente Suárez González

Coordinador **2º** Curso:

Esperanza Mª Giraldez Miranda

Coordinador **3º** Curso:

Alicia Muiños Álvarez

Coordinador **4º** Curso:

Alfonso Eduardo Maldonado Arroyo

Además, existen las figuras del coordinador/a de prácticas externas (de ser el caso) y del trabajo de fin de grado, que se encargarán de coordinar los distintos/as tutores/as.

La Escuela de Enfermería de POVISA establecerá reuniones periódicas con las escuelas ubicadas en Vigo que comparten centros de prácticas para facilitar la coordinación vertical entre cursos de las prácticas y el intercambio de experiencias.

Con ello se persigue analizar las distintas propuestas de mejora, establecer criterios básicos de evaluación y organizar actividades conjuntas que afecten a más de una materia, por citar algunos objetivos concretos.

En definitiva, el sistema de coordinación que se propone constituye un elemento fundamental en la introducción de los nuevos objetivos y metodologías y, sobre todo, servirá para profundizar en una mejor y mayor coordinación entre docentes y entre éstos y el Centro.

En un futuro, dado que la coordinación del conjunto de actividades resulta clave para el adecuado aprovechamiento del alumnado, se pretende continuar este diseño, adecuándolo a las nuevas exigencias y tratando de garantizar niveles satisfactorios de coordinación vertical y horizontal.

PERSONAL NO DOCENTE E.U.ENFERMERÍA POVISA:

PAS: PERSONAL DE ADMINISTRACIÓN Y SERVICIOS.

- 1 Jefe de Servicios administrativos

- 1 oficial administrativo a tiempo completo.
- 1 auxiliar administrativo a tiempo completo

INFORMACIÓN ESTUDIANTES PRIMERO Y TRASLADOS

ESCUELA UNIVERSITARIA DE ENFERMERÍA POVISA

INFORMACIÓN GENERAL.

La Escuela Universitaria de Enfermería de POVISA, adscrita a la Universidad de Vigo, nació oficialmente en el año 1991 bajo el patronazgo del HOSPITAL POVISA con la idea de desarrollar una función docente que consideraba adecuada y beneficiosa para un HOSPITAL de sus características, formando profesionales de Enfermería que cuando terminaran sus estudios, pudieran pasar a formar parte de la División de Enfermería del hospital.

Nuestra Escuela se rige por la Legislación Universitaria vigente, y por tanto, el Plan de Estudios está homologado y compartido por las otras E.U.E. adscritas a la Universidad de Vigo, la cual emite el título de Grado en Enfermería, lo que nos permite una comunicación fluida y facilita los posibilidad de traslados de estudiantes entre las Escuelas que en su momento pudieran surgir.

Las clases teóricas se imparten en las instalaciones en la calle Romil 75-77 y las prácticas se realizan en los distintos Departamentos, Servicios y Laboratorios del Hospital Povisa, y en hospitales de la red pública, así como en Centros de Salud y Residencias de la Tercera edad.

EQUIPO DIRECTIVO:

- **Director:** Alfonso García Suárez
- **Subdirectora:** Mª Concepción Agras Suárez
- **Secretario:** Ángel Marcial Pérez

Además cada uno de los cursos del Grado tiene un tutor que será referente de los alumnos con respecto a temas relacionados con la docencia.

TUTOR 1º CURSO:

- **VICENTE SUÁREZ GONZÁLEZ** profesor de la materia **PSICOLOGÍA** de 1º curso

TUTOR 2º CURSO:

- **MARÍA GIRALDEZ MIRANDA** profesora de la materia **INTRODUCCIÓN A LA ENFERMERÍA CLÍNICA** de 2º curso.

TUTOR 3º CURSO:

- **ALICIA MUIÑOS ALVAREZ** profesora de la materia **ENFERMERIA CLINICA III** de 3º curso.

TUTOR 4º CURSO:

- **EDUARDO MALDONADO ARROYO** profesor de la materia de **TFG** de 4º curso.

PLAN DE ESTUDIOS

En lo que respecta al desarrollo de dicho Plan, el objetivo primordial de la escuela es formar profesionales **ENFERMEROS**.

ENFERMERÍA es hoy en día una disciplina compleja del área de salud, con un gran impacto social que, constantemente, aumenta sus funciones para satisfacer las necesidades que impone el cuidado de la salud en un mundo en cambio, siendo además un elemento esencial en la planificación comunitaria de los servicios de salud.

Así pues la profesión **ENFERMERA** abarca **los cuidados, autónomos y en colaboración, que se prestan a las personas de todas las edades, familias, grupos y comunidades, enfermos o sanos, en todos los contextos, e incluye la promoción de la salud, la prevención de la enfermedad, y los cuidados de los enfermos,**

discapacitados, y personas moribundas. Funciones esenciales de la enfermería son la defensa, el fomento de un entorno seguro, la investigación, la participación en la política de salud y en la gestión de los pacientes y los sistemas de salud, y la formación.

Siendo aun una ciencia joven cuenta con principios propios, pero al ser una profesión vinculante exige que se nutra de otros conocimientos alcanzados por las ciencias médicas, a su vez sustentadas por los avances en biología, sociología y psicología.

Esto aporta a nuestra profesión una sólida formación teórico-práctica en sus **CUATRO FUNCIONES: ASISTENCIAL, DOCENTE, GESTORA E INVESTIGADORA** que permite al terminar los estudios de Grado desempeñar de forma altamente cualificada la profesión y trabajar en colaboración con otros profesionales de la salud para conseguir objetivos comunes.

Y para llegar a esta meta, la formación del alumno se apoya en tres pilares fundamentales:

□El desarrollo de clases teórico-prácticas enfocadas a la resolución de problemas.

□El fomento de la aplicación práctica de los conceptos teóricos.

□Evaluación continuada del alumno por medio de tutorías.

El profesorado está formado en su mayor parte por especialistas en cada una de las materias que se imparten.

Dentro de la filosofía de la Escuela tienen un apartado importante las relaciones internacionales; el intercambio de estudiantes y profesores a través del Programa Sócrates-Erasmus dentro del ámbito europeo.

Esto permite que tanto profesores como alumnos tengan una visión más amplia de la profesión y su desarrollo en otros países, lo que adquiere una especial relevancia en una época donde los cambios tanto sociales como profesionales se suceden con gran rapidez, y en la que las posibilidades de trabajo se han ampliado al ámbito europeo.

El título de Graduado en Enfermería es válido en toda España y con los efectos legales que los convenios internacionales otorgan para otros países.

ORGANIZACIÓN CURSOS ACADÉMICOS

El plan de estudios de Grado tiene **240 CRÉDITOS ECTS** distribuidos según tabla:

TIPO CRÉDITOS A CURSAR POR EL ALUMNO/A OFERTA DEL CENTRO

Formación básica (FB) 60, Obligatorios 78, Optativos 12, Practicas externas 78, TFG (Trabajo fin de grado) 12 .**TOTAL 240.**

DISTRIBUCIÓN MATERIAS CURSO/SEMESTRE

PRIMER CURSO

- ANATOMÍA HUMANA 9 ECTS , 1º Semestre ,FORMACIÓN BÁSICA
- PSICOLOGÍA 9 ECTS , 1º Semestre, FORMACIÓN BÁSICA
- BIOQUÍMICA 6 ECTS, 1º Semestre ,FORMACIÓN BÁSICA
- ENFERMERÍA COMUNITARIA I 6 ECTS, 1º Semestre, OBLIGATORIO
- FISIOLÓGÍA 9 ECTS , 2º Semestre, FORMACIÓN BÁSICA
- ESTADÍSTICA 6 ECTS, 2º Semestre, FORMACIÓN BÁSICA
- FUNDAMENTOS DE ENFERMERÍA 9 ECTS, 2º Semestre, OBLIGATORIO
- INGLES TÉCNICO 6 ECTS, 2º Semestre , FORMACIÓN BÁSICA

SEGUNDO CURSO

- INTRODUCCIÓN A LA ENFERMERÍA CLÍNICA 6 ECTS ,1º Semestre, FORMACIÓN BÁSICA
- ÉTICA Y LEGISLACIÓN 6 ECTS, 1º Semestre ,OBLIGATORIO
- FARMACOLOGÍA Y DIETÉTICA 9 ECTS, 1º Semestre, FORMACIÓN BÁSICA

- ENFERMERÍA CLÍNICA I 9 ECTS, 1º Semestre ,OBLIGATORIO
- ENFERMERÍA CLÍNICA II 6 ECTS, 2º Semestre, OBLIGATORIO
- ENFERMERÍA COMUNITARIA II 9 ECTS, 2º Semestre, OBLIGATORIO
- GESTIÓN DE ENFERMERÍA 6 ECTS, 2º Semestre, OBLIGATORIO
- PRACTICAS CLÍNICAS I 9 ECTS, 2º Semestre, OBLIGATORIO

TERCER CURSO

- ENFERMERÍA CLÍNICA III 6 ECTS , 1º Semestre, OBLIGATORIO
- ENFERMERÍA MATERNO INFANTIL 9 ECTS ,1º Semestre, OBLIGATORIO
- PRACTICAS CLÍNICAS II 15 ECTS , 1º Semestre, OBLIGATORIO
- ENFERMERÍA GERIÁTRICA Y CUIDADOS PALIATIVOS 6 ECTS ,2º Semestre, OBLIGATORIO
- ENFERMERÍA EN SALUD MENTAL 6 ECTS, 2º Semestre, OBLIGATORIO
- PRACTICAS CLINICAS III 18 ECTS, 2º Semestre, OBLIGATORIO

CUARTO CURSO

- OPTATIVA I 6 ECTS, 1º Semestre, OPTATIVO
- OPTATIVA II 6 ECTS, 1º Semestre, OPTATIVO
- PRACTICAS CLÍNICAS IV 18 ECTS, 1º Semestre, OBLIGATORIO
- PRACTICAS CLÍNICAS V 18 ECTS ,2º Semestre, OBLIGATORIO
- TRABAJO FIN DE GRADO 12 ECTS, 2º Semestre ,OBLIGATORIO

Las materias son cuatrimestrales finales.

El calendario de exámenes se rige según normativa de la Universidad de Vigo, **(se adjunta)**.

Tenéis a vuestra disposición en la página de la EUE POVISA www.cepovisa.com un enlace con la Universidad de Vigo para la visualización de las guías docentes de las asignaturas de cada curso:

En ellas podéis ver:

- Competencias de la materia
- Programa materia
- Planificación docente
- Metodología docente
- Tipos evaluación
- Bibliografía

NORMAS GENERALES:

La asistencia a clases se rige por normativa de la Universidad de Vigo.

Durante la asistencia y permanencia en las instalaciones del Centro:

- No está permitido fumar ni utilizar telefonía móvil.
- No está permitido utilizar el ascensor destinados a estudiantes y profesores con problemas de movilidad física.
- Podrá utilizarse la biblioteca del Centro, así como las aulas destinadas a los trabajos de grupo que están en el semisótano.
- Es imprescindible cuidar el aspecto personal, aseo y las formas de convivencia básicas así como las instalaciones que debemos mantener para que puedan ser utilizadas adecuadamente por todos.

(*)<http://seix.uvigo.es/docnet-nuevo/docencia/admin/i>

(*)

Grao en Enfermería

Materias

Curso 2

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
V53G140V01201	Introdución á enfermaría clínica	1c	6
V53G140V01202	Ética e lexislación	1c	6
V53G140V01203	Farmacoloxía e dietética	1c	9
V53G140V01204	Enfermaría clínica I	1c	9
V53G140V01205	Enfermaría clínica II	2c	6
V53G140V01206	Enfermaría comunitaria II	2c	9
V53G140V01207	Xestión de enfermaría	2c	6
V53G140V01208	Prácticas clínicas I	2c	9

DATOS IDENTIFICATIVOS**Introdución á enfermaría clínica**

Materia	Introdución á enfermaría clínica			
Código	V53G140V01201			
Titulación	Grao en Enfermaría			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	2	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego Inglés			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Povisa)			
Coordinador/a	Maldonado Arroyo, Alfonso Eduardo			
Profesorado	Giráldez Miranda, Esperanza María Maldonado Arroyo, Alfonso Eduardo			
Correo-e	emaldonado@cepovisa.com			
Web	http://www.cepovisa.com			
Descrición xeral	Materia destinada a adquisición das competencias teórico-prácticas en relación cos coidados e procedementos de Enfermaría.			

Competencias

Código	
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
B2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados, aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica, trata ou cuida un problema de saúde.
B3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría.
B6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles.
B16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria.
B17	Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial.
C2	Coñecer o uso e a indicación de produtos sanitarios vinculados aos coidados de enfermaría.
C9	Coñecer os procesos fisiopatolóxicos e as súas manifestacións e os factores de risco que determinan os estados de saúde e enfermidade nas diferentes etapas do ciclo vital.
C13	Recoñecer as situacións de risco vital e saber executar manobras de soporte vital básico e avanzado.
C28	Coñecer as alteracións da saúde do adulto, identificando as manifestacións que aparecen nas súas distintas fases.
C29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde.
D1	Capacidade de análise e síntese.
D2	Capacidade de organización e planificación.
D3	Capacidade de xestión da información.

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Saber as principais causas do enfermarse humano (etiología) e os mecanismos polos que estes actúan de forma nociva (patogenia).	A5	B3	C9 C13 C28	D1
Ser capaz de identificar os principais síntomas que se asocian á enfermidade e os signos que se detectan ao realizar a exploración física do paciente (semiología).		B3	C9 C13 C28 C29	D1
Ser capaz de aplicar as principais técnicas diagnósticas e as normas de actuación de enfermaría en cada unha delas.		B1 B2 B3 B6 B17	C9 C13 C28 C29	D1 D2 D3

Ser capaz de utilizar adecuadamente os produtos sanitarios.	B6 B16	C2	D2 D3
Ser capaz de identificar as enfermidades producidas por axentes físicos.	B1 B3 B6 B16	C9 C28 C29	D1 D2 D3

Contidos

Tema	
1. Fisiopatología, clasificación e cuidados de Enfermaría en pacientes con feridas e lesións básicas da pel e aparello locomotor.	1.1. Fisiopatología da lesión tisular. 1.2. Clasificación das feridas: 1.2.1. Pola forma e mecanismos de produción: laceraciones, incisiones, abrasiones, contusións, queimaduras, calp, feridas perforantes, etc. 1.3. Lesións básicas do aparello locomotor: contusión, escordadura, fracturas, luxación, contractura, etc. 1.4. Úlceras vasculares e diabéticas 1.5. Lesións da pel 1.6. Cuidados de enfermaría nas feridas: 1.6.1 Cuidados de enfermaría en feridas cirúrxicas, traumáticas e por autólisis. 1.6.2. Cuidados de enfermaría nas úlceras vasculares e diabéticas. 1.6.3. Cuidados de enfermaría nas lesións da pel 1.7. Fisiopatología e Mecanismos de cicatrización das feridas.
2. Procedementos de enfermaría e protocolos básicos de cuidados aplicados a pacientes con:	2.1. Sondaxe vesical: material, técnicas, procedementos, patoloxías relacionadas. 2.3. Drenaxes: clasificación e cuidados. 2.4. Curas: procedementos, material, cuidados, complicacións. 2.5. Electrocardiografía básica 2.6. Recollida de mostras 2.7. Accesos vasculares 2.8. Vendaxes: técnicas, tipos de vendas, cuidados, complicacións. 2.9. Oxigenoterapia 2.10. Administración de enemas 2.11. Instrumental cirúrxico 2.12. Ostomías
3. Cuidados básicos de enfermaría en terapéutica emerxente.	3.1. Soporte vital básico: PCR, RCP, SVB 3.2. Carro de paro: distribución medicación e material, revisión, normas mantemento. 3.3. Shock: tipos e cuidados de enfermaría. 3.3.. Primeiros auxilios: técnicas básicas de inmovilización en fracturas e luxacións, asfixia por corpos estraños, manobra de Heimlich , etc.
4. Talleres:	4.1. Primeiros auxilios. 4.2. Vendaxes 4.3. Soporte Vital Básico.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	0	2
Sesión maxistral	47	44	91
Obradoiros	5	0	5
Probos de tipo test	2	50	52

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Obradoiros	Actividades enfocadas á adquisición de coñecementos e habilidades manipulativas e instrumentais sobre unha temática concreta, con asistencia específica por parte do profesor ás actividades individuais e/ou en grupo que desenvolven os estudantes.

Atención personalizada

Metodoloxías Descrición

Obradoiros	Actividades enfocadas á adquisición de coñecementos e habilidades manipulativas e instrumentais sobre unha temática concreta, con asistencia específica por parte do profesor ás actividades individuais e/ou *grupales que desenvolven os estudantes
------------	---

Avaliación						
	Descrición		Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Obradoiros	1. Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	5	A5	B1 B3 B6	C2 C13	D1 D2 D3
Probas de tipo test	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades.	95	A2 A5	B1 B2 B3 B6 B17	C2 C9 C13 C28	D1 D3

Outros comentarios sobre a Avaliación

Bibliografía. Fontes de información

NANDA, **Diagnósticos Enfermeiros: definicións e clasificación.**, ELSEVIER 2009-2011,

DOENGES, **PLANES DE CIDADOS EN ENFERMARÍA**, McGraw-Hill,

CUIDEN/INDEX ENFERMARÍA, **Bases da datos de Enfermaría**,

BRUNNER/SUDARTH, **ENFERMERÍA MÉDICO-QUIRÚRGICA**, McGraw-Hill,

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Enfermaría clínica III/V53G140V01301

Prácticas clínicas II/V53G140V01303

Prácticas clínicas III/V53G140V01306

Enfermaría de urxencias e coidados críticos/V53G140V01414

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Enfermaría clínica I/V53G140V01204

Enfermaría clínica II/V53G140V01205

Farmacoloxía e dietética/V53G140V01203

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/V53G140V01101

Fisioloxía: Fisioloxía/V53G140V01105

Fundamentos de enfermaría/V53G140V01107

Psicoloxía: Psicoloxía/V53G140V01102

DATOS IDENTIFICATIVOS**Ética e lexislación**

Materia	Ética e lexislación			
Código	V53G140V01202			
Titulación	Grao en Enfermaría			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Povisa)			
Coordinador/a	Marcial Pérez, José Ángel			
Profesorado	Marcial Pérez, José Ángel Sas Fojón, Antonio de			
Correo-e	amarcialperez@yahoo.es			
Web	http://www.cepovisa.com			
Descrición xeral	A Enfermaría e unha disciplina adicada ao trato directo coas persoas, en ocasións baixo circunstancias de diversa complexidade relacionadas co binomio Saúde-Enfermidade, a Vida-Morte. Aquí a Etica (Bioética) xoga un papel importante, rexe a conduta dos profesionais en circunstancias nas que estes deben decidir entre actuar con bondade ou malicia, entendendo que segundo a súa decisión o paciente pode selo máis prexudicado. A enfermaría está ao servizo do enfermo, familia e comunidade, e non só das institucións.			

Competencias

Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
B4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural.
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional.
B8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermidade.
B12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermaría española, comprendendo as implicacións éticas da saúde nun contexto mundial en transformación.
C11	Establecer unha relación empática e respectuosa co paciente e a familia, acorde coa situación da persoa, problema de saúde e etapa de desenvolvemento.
C12	Utilizar estratexias e habilidades que permitan unha comunicación efectiva con pacientes, familias e grupos sociais, así como a expresión das súas preocupacións e intereses.
C48	Coñecer a lexislación aplicable e o código ético e deontolóxico da enfermaría española, inspirado no código europeo de ética e deontoloxía de enfermaría.
C49	Prestar coidados, garantindo o dereito á dignidade, privacidade, intimidade, confidencialidade e capacidade de decisión do paciente e familia.
C50	Individualizar o coidado considerando a idade, o xénero, as diferenzas culturais, o grupo étnico, as crenzas e valores.
D1	Capacidade de análise e síntese.
D2	Capacidade de organización e planificación.
D3	Capacidade de xestión da información.
D4	Resolución de problemas e toma de decisións.
D6	Habilidades nas relacións interpersoais.
D7	Razoamento crítico.

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
---------------------------------	---------------------------------------

Ser capaz de realizar unha análise ética e de deseñar e resolver casos

A1 B1 C11 D1
A2 B4 C12 D2
A3 B7 C48 D3
A4 B8 C49 D4
B12 C50 D6
D7

Contidos

Tema	
1. Distinción entre os conceptos: Ética, Deontoloxía e Dereito.	Breve desenvolvemento histórico da Ética e a Bioética. 1.1. Definición de ética e moral, orixe e significado. 1.2. A dimensión ética da persoa: o ben moral e o fin do obrar humano. 1.3. Fundamento e obrigatoriedade da norma moral: concepto de responsabilidade.
2. Códigos Deontolóxicos.	Códigos Deontolóxicos. Informe Belmont: 2.1. Principio de Beneficencia. 2.2. Principio de Autonomía. 2.3. Principio de No Maleficencia. 2.4. Principio de Xustiza.
3. A regulación xurídica e deontolóxica dos dereitos dos pacientes.	3.1. Diferenzas e similitudes entre Códigos normativos e éticos. 3.2. Metodoloxía para a resolución de problemas éticos. 4. A regulación Xurídica e Deontolóxica dos dereitos dos pacientes: Dilemas éticos actuais, comúns no exercicio da profesión: 4.1. O segredo profesional e a profesión *enfermeira. 4.2. O consentimento informado. 4.3. Interrupción Voluntaria do Embarazo, cuestións en torno ao aborto voluntario. 4.4. O paciente terminal, a Eutanasia e o Suicidio Asistido. 4.5. A verdade ante o enfermo. Atención humanizada, Atención espiritual. 4.6. Aspectos éticos da investigación en materia de Sanidade: Experimentación humana, Manipulación xenética. Proxecto Xenoma humano. Fecundación, Procreación, Reprodución. 4.7. Aspectos éticos en torno ao Trasplante de órganos. 4.8. Dereitos e deberes de usuarios e profesionais: 4.8.1. Dereitos e deber dos pacientes. 4.8.2. Dereito a folga na Sanidade.
5. Coñecemento do marco legal e administrativo vixente para desenvolver as funcións propias do profesional de enfermaría.	5.1. O profesional sanitario do século XXI. - Avance da Medicina e da sociedade en xeral. - O novo profesional sanitario. Da independencia ao control máis absoluto. - A medicina defensiva. - Causas que orixinaron a proliferación de reclamacións. 5.2. Aplicación de la lei 26/1984 de 19 de xullo xeral para a defensa dos consumidores e usuarios a os casos de responsabilidade médica. 5.3. A medicina e unha ciencia de medios sen que se poida garantir o resultado. 5.4. Medicina curativa e medicina satisfactiva. diferenza entre ambas. estudo jurisprudencial.
6. Normativa Ética e Xurídica en relación co segredo profesional.	6.1. Análise do concepto e alcance. 6.2. Antecedentes lexislativos. - Xuramento hipocrático. - Declaración de Xenebra. - Constitución española (Lei do Segredo Profesional). - Código de Deontoloxía Médica. - Lei de Sanidade. - Lei de Protección de Datos. - Lei 3/2001 del Consentimento Informado. - Lei 41/2002 da Autonomía do Paciente. - Lei 3/2005 do Consentimento Informado de Galicia. 6.3. Excepcións a obrigación de segredo. 6.4. Consecuencias penais da revelación de segredos. 6.5. Consecuencias civís da revelación de segredos. 6.6. Comentario a sentenza da sección segunda do tribunal supremo de data 4 de abril do 2001 por violación de dito segredo profesional. 6.7. Consideracións finais.

7. Leis Xerais que teñen repercusión sobre a profesión.

O Consentimento informado. Consideracións previas:

7.1 Concepto de consentimento informado.

7.2 A lei xeral de sanidade

7.3 A lei galega reguladora do consentimento informado e da historia clínica. Análise dos artigos 1 a 9 de dita lei.

7.4 Lei estatal reguladora da autonomía do paciente e de dereitos e obrigas en materia de información e documentación clínica. Lei 41/2002.

7.5 Análise da lei galega 3/2005 que modifica a lei 3/2001 de 28 de maio reguladora do consentimento informado e da historia clínica dos pacientes.

7.6 Cirurxía estética e casos análogos.

7.7 Casos urxentes.

7.8 A información posterior ao acto a intervención médica. Prescricións para a boa execución do tratamento.

7.9 Casos de experimentación biomédica.

7.10 Responsabilidades que poden ser esixidas por defecto no consentimento. Estudo jurisprudencial.

7.11 Testamento vital, vontades anticipadas. especial referencia a lei 3/2001 sobre o consentimento informado e a historia clínica.

8.2 Regulación legal.

A) Lei Xeral de Sanidade e Real Decreto ca desenvolve.

B) Lei de Protección de datos.

C) Análise da Lei 3/2001 de Galicia sobre o Consentimento Informado e Historia Clínica.

D) Análise da Lei Reguladora da Autonomía do paciente e de dereitos e obrigas en materia de información e documentación clínica. Lei 41/2002.

E) Análise da Lei Galega 3/2005 que modifica a Lei 3/2001 de 28 de maio reguladora do consentimento informado e da historia clínica dos pacientes.

9. A Lei de Protección de Datos. Aplicación no ámbito sanitario:

9.1 Concepto de dato de carácter persoal.

9.2 Niveis de seguridade segundo o tipo de dato.

9.3 Dereitos dos afectados.

9.4 Sancións previstas.

9.5 A Axencia de Protección de Datos. Funcións.

9.6 A protección de datos en hospitais.

9.7 Garantías do traballador.

9.8 Garantías do sistema instaurado pola Institución Sanitaria.

9.9 Cuestións prácticas sobre a Lei de Protección de Datos.

9.10 Lexislación sobre a protección de datos no ámbito sanitario.

9.11 Xurisprudencia penal e civil no ámbito da Lei de Protección de Datos.

9.12 Resolucións da Axencia de Protección de Datos.

10. Seguros que amparan a actividade sanitaria:

10.1 Motivos que xustifican a formalización dun seguro.

10.2 Vías polas que se pode iniciar a reclamación.

10.3. Alternativas e tipos de aseguramento sanitario.

10.4 Condicións das pólizas.

10.5 Cobertura das pólizas.

10.6 Límites económicos.

10.7 Límite temporal.

10.8 Cobertura das pólizas.

10.9 Concorrenza de pólizas de responsabilidade civil do profesional e do centro hospitalario.

10.10 Conclusión.

11. A responsabilidade en xeral e a derivada da actuación sanitaria:

11.1 Elementos do delito.

11.2 Formas de culpabilidade

11.3. Participación no delito

11.4. Responsabilidade penal derivada do traballo en equipo.

11.5. Consecuencias xurídicas do delito dentro da actividade profesional médica.

11.6. Denominación das penas.

11.7 A responsabilidade civil

12. Delitos tipificados no Código Penal e relacionados coa actividade sanitaria:

12.1 Delito de aborto fóra dos casos permitidos na Lei.

12.2 Lesións ao feto.

12.3 Delitos contra a saúde pública.

12.4 Homicidio con imprudencia.

12.5 Alteración en cantidade, dose e composición de medicamentos.

12.6 Revelación de segredos profesionais.

12.6 Lesións por imprudencia profesional.

12.7 Aborto por imprudencia profesional.

12.8 Abandono dos servizos sanitarios.

12.9 Danos ao feto por imprudencia.

12.10 Expedición a venda de medicamentos deteriorados ou caducados.

13. Dereitos e deberes dos pacientes:

13.1 Análise lexislativa

13.2 Definición e desenvolvemento dos dereitos e deberes dos pacientes.

14. A responsabilidade das institucións sanitarias:

14.1 Responsabilidade civil subsidiaria no procedemento penal

14.2 Responsabilidade civil directa.

14.3 Responsabilidade na vía contencioso administrativa

14.4 Responsabilidade administrativa por incumprimento da lei de protección de datos ou outra lexislación dentro do ámbito sanitario.

15. Funcións e Réxime Disciplinario dos Diplomados e/os Graduados en Enfermaría:

15.1 Funcións en institucións abertas.

15.2 Funcións en institucións pechadas.

15.3 Funcións en zonas médicas.

16. Trasplante de órganos. Requisitos legais:

16.1 Obtención de órganos procedentes de doantes vivos.

16.2 Extracción de órganos ou outras pezas anatómicas do falecido.

8. Leis específicas sanitarias.

8.1 Lei Orgánica 15/1999 de Protección de Datos de Carácter Persoal.
 8.2 Lei 3/2001 de Galicia del Consentimento Informado e de la Historia Clínica.
 8.3 Lei 41/2002 básica reguladora da autonomía do paciente e de dereitos e obrigacións en materia de información e documentación clínica.
 8.4 Lei 3/2005 de Galicia, que modifica parcialmente a Lei 3/2001 do consentimento informado e da historia clínica.

9. Problemas relacionados co inicio e final da vida.

A interrupción voluntaria do embarazo dende o punto de vista legal:
 9.1 Concepto.
 - Aborto consentido pola embarazada.
 - Aborto non consentido pola embarazada.
 - Aborto violento sen intención.
 9.2 Supostos recollidos na actual Lei do Aborto.
 9.3 Excepcións.
 9.4 Requisitos para a práctica do aborto.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	20	20	40
Estudo de casos/análises de situacións	18	18	36
Traballos tutelados	14	56	70
Actividades introdutorias	2	0	2
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	1	0	1
Probas de tipo test	0.5	0	0.5
Probas de resposta curta	0.5	0	0.5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Estudo de casos/análises de situacións	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipótese, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.
Traballos tutelados	Actividade desenvolvida nun medio virtual na que se debaten temas diversos relacionados co ámbito académico e/ou profesional.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos tutelados	O primeiro día de clase exporase o contido da materia e planificarase o desenvolvemento dos traballos grupais. Atenderase ao estudante para orientalo nas súas dificultades académicas.
Estudo de casos/análises de situacións	O primeiro día de clase exporase o contido da materia e planificarase o desenvolvemento dos traballos grupais. Atenderase ao estudante para orientalo nas súas dificultades académicas.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Estudo de casos/análises de situacións	Proba na que se presenta unha situación ou problemática xa dada ou que pode darse, partindo dos diferentes factores involucrados, a análise dos antecedentes, condicións, da situación, etc.	10	A2 B1 D1 A3 D2 D3 D4 D7
Traballos tutelados	O estudante presenta o resultado obtido na elaboración dun documento sobre a temática da materia, na preparación de seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo, de forma oral ou escrita	20	A2 B1 D1 A3 B4 D2 A4 B7 D3 B8 D4 B12 D6 D7
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas abertas sobre un tema. Os alumnos deben desenvolver, relacionar, organizar e presentar os coñecementos que teñen sobre a materia nunha resposta extensa.	30	A1 C48 D1 A2 D7

Probas de tipo test	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadero/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades.	20	A1 A2	C48 D1 D7
Probas de resposta curta	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas directas sobre un aspecto concreto. Os alumnos deben responder de maneira directa e breve en base aos coñecementos que teñen sobre a materia.	20	A1 A2	C48 D1 D4 D7

Outros comentarios sobre a Avaliación

Bibliografía. Fontes de información

Pastor García, L. M., **Manual de ética y legislación en enfermería**, Ed. Mosby,

Vidal, M., **Bioética, estudios de bioética racional**, Ed. Tecnos ISBN 84-309-1674-1,

Carmen Delia Medina Castellano, **Ética y Legislación**, Ed. DAE,

M. P. arroyo y otros, **Ética y Legislación en Enfermería**, Ed. McGraw-Hill Interamericana,

Javier Gafo, **Ética y Legislación en Enfermería**, Ed. Universitas S.A.,

Reinhard Löw, **Bioética, Consideraciones filosófico-teológicas sobre un tema actual**, Ed. RIALP,

Julio Cesar Galán Cortés, **El consentimiento informado del usuario de los servicios sanitarios**, Ed. Colex,

José Manuel Martínez Pereda Rodríguez, **La responsabilidad penal del médico y del sanitario**, Ed. Colex.,

Javier Fernández Costales, **La responsabilidad civil sanitaria (médica y de enfermería)**, Ed. La Ley Actualidad.,

Cuadernos de Bioética; Revista cuatrimestral Asociación española de Bioética y Ética Médica, ISBN: 1132-1989,

Recomendacións

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Fundamentos de enfermería/V53G140V01107

DATOS IDENTIFICATIVOS**Farmacoloxía e dietética**

Materia	Farmacoloxía e dietética			
Código	V53G140V01203			
Titulación	Grao en Enfermaría			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	9	FB	2	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Povisa)			
Coordinador/a	Alonso de Castro, M ^a Victoria Maldonado Arroyo, Alfonso Eduardo			
Profesorado	Alonso de Castro, M ^a Victoria Maldonado Arroyo, Alfonso Eduardo			
Correo-e	emaldonado@cepovisa.com mvalonsode@gmail.com			
Web	http://www.cepovisa.com			
Descrición xeral	A Farmacoloxía como disciplina científica é o coñecemento do fármaco, do destino que sofre no organismo e do seu mecanismo de acción, no que se basean as súas propiedades terapéuticas e reaccións adversas.			

Competencias

Código	
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
B9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas.
B10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a súa seguridade.
C3	Coñecer os diferentes grupos de fármacos, os principios da súa autorización, uso e indicación, e os mecanismos de acción dos mesmos.
C4	Utilización dos medicamentos, avaliando os beneficios esperados e os riscos asociados e/ou efectos derivados da súa administración e consumo.
C5	Coñecer e valorar as necesidades nutricionais das persoas sas e con problemas de saúde ao longo do ciclo vital, para promover e reforzar pautas de conduta alimentaria saudable.
C6	Identificar os nutrientes e os alimentos en que se atopan.
C7	Identificar os problemas nutricionais máis habituais e seleccionar as recomendacións dietéticas adecuadas.
C8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos coidados de saúde.
D1	Capacidade de análise e síntese.
D3	Capacidade de xestión da información.
D4	Resolución de problemas e toma de decisións.
D7	Razoamento crítico.

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Ser capaz de diferenciar os diferentes grupos de medicamentos, os principios da súa autorización, uso e indicacións, así como os fundamentos farmacodinámicos e farmacocinéticos implicados.	A3	C3 C4 C8	D3 D4
Ser capaz de avaliar os beneficios esperados e os riscos asociados á administración de medicamentos, tanto desde o punto de vista poboacional como do paciente individual.	A3	B10	C3
Ser capaz de aplicar os principios que rexen o uso racional e eficiente da *farmacoterapia.			C3 D1 D7
Saber realizar pautas e indicacións saudables na poboación sa nas distintas etapas da vida, en función de idade e sexo.	B9 B10	C8	D3
Saber identificar as situacións de risco nutricional. Saber realizar intervencións nutricionais e establecer pautas e recomendacións na prevención ou tratamento da enfermidade.		C5 C6 C7	D1 D4

Contidos

Tema

1.- Conceptos de farmacoloxía e fármacos, principios e mecanismos xerais de acción dos fármacos	Farmacoloxía: concepto e obxectivos. División da Farmacoloxía. Concepto, medicamento e droga. Nomenclatura e categoría dos medicamentos.
2. Formas de dosificación. Estabilidade dos medicamentos	Posoloxía, dosificación, caducidade e conservación dos medicamentos.
3. Farmacocinética dos medicamentos: Absorción, distribución, metabolismo, eliminación, implicacións clínicas.	Absorción, distribución, metabolismo e eliminación.
4. *Farmacodinamia dos medicamentos.	Concepto xeral de acción e efecto farmacolóxico. O receptor farmacolóxico. Afinidade e actividade *intrínseca. Fármacos *agonistas e *antagonistas. Potencia e eficacia dos fármacos.
5. Fundamento da *posoloxía e do réxime *posolóxico.	Vías de administración dos medicamentos. Estudo das súas características.
6. *Farmacoterapia en función dos problemas máis frecuente.	Farmacoloxía das enfermidades infecciosas: principios xerais, selección e asociacións de antibióticos. Antibióticos *betalactámicos. Antibióticos *aminoglucósidos. *Glucopéptidos. *Oxazolidinonas. *Estreptograminas. *Macrólidos e *lincosamidas. *Tetraciclina. *Cloranfenicol. Outros antibióticos. *Quinolonas. *Sulfamidas. *Trimetoprima. *Cotrimoxazol. *Nitrofurantoina. Farmacoloxía das infeccións por *micobacterias. Fármacos *antifúngicos. Fármacos *antivíricos. Fármacos *antisépticos. Fármacos *antiparasitarios: *Protozoos, *Helmintos e *Artrópodos. Quimioterapia *antineoplásica. Farmacoloxía da inmunidade. Vacinas e soros. Inmunosupresores. *Inmunomoduladores e *inmunoestimulantes. Fármacos anestésicos xenerais. Anestésicos locais. Fármacos *antipsicóticos *neurolépticos. Fármacos antidepresivos e *antimaniacos. Ansiolíticos. *Sedantes. Fármacos *hipnóticos. Fármacos *antiepilépticos e *antiparkinsonianos. Fármacos analxésicos *opiáceos. *Psicoestimulantes. *Psicomiméticos. Adición a fármacos e outras substancias. Fármacos analxésicos *antipiréticos antiinflamatorios non *esteroideos (*AINEs). *Antiartríticos. Medicamentos do Sistema Nervioso Autónomo. *Simpaticomiméticos e *simpaticolíticos. *Parasimpaticomiméticos e *parasimpaticolíticos. *Bloqueantes neuromusculares. *Autacoides e os seus *antagonistas. *Glucósidos cardíacos. *Antiarrítmicos. *Antianginosos e *antihipertensivos. *Broncodilatadores, *antitusíxenos *mucolíticos e *expectorantes. Outros fármacos utilizados en enfermidades respiratorias. *Antiácidos, *antieméticos e *eméticos. *Laxantes e *antidiarreicos. Farmacoloxía da *coagulación sanguínea. Fármacos *antianémicos. *Corticoides. Farmacoloxía do *tiroides. Farmacoloxía do páncreas *endócrino. *Andrógenos. *Estrógenos e *progestágenos. Anticonceptivos hormonais. Fármacos *hipolipemiantes. Fármacos *uricosúricos e *antigotosos. Vitaminas. Papel *fisiolóxico e utilización terapéutica. *Coenzimas.
7. Efectos adversos dos medicamentos.	Interaccións Farmacolóxicas.

8. Nutrición e dietética: Desenvolvemento histórico da nutrición e a dietética, o concepto de nutrientes e enerxía.	Introdución á historia da nutrición. Evolución da nutrición. Descrición dos *fundamentos nutricionais.
9. Factores que determinan as necesidades enerxéticas, necesidades e recomendacións nutricionais.	Determinantes dos requirimentos enerxéticos. Ecuacións *predictivas do gasto enerxético.
10. Estudo dos alimentos como fonte de enerxía e nutrientes.	Requirimentos enerxéticos en situación de xaxún. Requirimentos enerxéticos en situación de agresión aguda.
11. Modificacións que sofren os alimentos cos procesados.	Metabolismo dos *macronutrientes.
12. Estudo da alimentación das persoas e nos distintos momentos do ciclo vital.	Nutrición na infancia, adolescencia e senectude.
13. Estudo da valoración do estado nutricional dos individuos.	Valoración nutricional. Regulación do balance enerxético e da composición corporal.
14. *Dietoterapia en función das patoloxías máis frecuentes.	*Dietoterapia das enfermidades renais. Nutrición e inmunidade. Coidados nutricionais nas alteracións *metabólicas. Coidados nutricionais nas intolerancias alimentarias. Nutrición e alcol Ingreso hospitalario e dietética Nutrición artificial Requirimentos en situacións patolóxicas.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Sesión maxistral	66	116	182
Seminarios	2	0	2
Traballos de aula	3	0	3
Resolución de problemas e/ou exercicios	3	0	3
Estudo de casos/análises de situacións	1.9	0	1.9
Probas de tipo test	0.5	0	0.5
Probas de resposta curta	0.4	10	10.4
Resolución de problemas e/ou exercicios	0.5	10	10.5
Estudo de casos/análise de situacións	0.2	10	10.2
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	0.5	0	0.5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Seminarios	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten profundar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Traballos de aula	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvemento con actividades autónomas do estudante.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Actividade na que se formulan problema e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante a *ejercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou *algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Adóitase utilizar como complemento da lección maxistral.
Estudo de casos/análises de situacións	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipótese, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminarios	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.

Resolución de problemas e/ou exercicios	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Adóitase empregar como complemento da lección maxistral.
Estudo de casos/análises de situacións	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Probas de tipo test	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades.	80			C3 C4
Probas de resposta curta	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas directas sobre un aspecto concreto. Os alumnos deben responder de maneira directa e breve en base aos coñecementos que teñen sobre a materia.	5	A3	B9 B10	C5 C6 C7
Resolución de problemas e/ou exercicios	Proba na que o alumno debe solucionar unha serie de problemas e/ou exercicios nun tempo/condicións establecido/*as polo profesor. Desta maneira, o alumno debe aplicar os coñecementos que adquiriu. A aplicación desta técnica pode ser presencial e non presencial. Pódense utilizar diferentes ferramentas para aplicar esta técnica como, por exemplo, chat, correo, foro, *audioconferencia, videoconferencia, etc.	5	A3		C4
Estudo de casos/análise de situacións	Proba en que se expón unha situación ou problemática xa dada ou que pode darse, partindo dos diferentes factores involucrados, a análise dos antecedentes, condicións, da situación, etc.	5	A3	B10	C3 C4
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Probas para avaliación das competencias que inclúen preguntas abertas sobre un tema. Os alumnos deben desenvolver, relacionar, organizar e presentar os coñecementos que teñen sobre a materia nunha resposta extensa.	5	A3		C3 C4

Outros comentarios sobre a Avaliación

Bibliografía. Fontes de información

Jesus Florez, **Farmacología Humana**, Quinta,
 Silvia Castells Molina, **Farmacología en enfermería**, Tercera,
 J.M. Mosquera, **Farmacología Clínica para enfermería**, 4ª,
 Richard A. Harvey, **Farmacología**, 2ª,
 Baños Díez, Farré Albaladejo, **Principios de Farmacología Clínica: bases científicas de la utilización de medicamentos.**,
 Información Terapéutica del Sistema Nacional de Salud., **Publicaciones. Bibliotecas.**,
www.cofpo.org, **Canal Sanitario**,
 Martínez-Portillo, **Fundamentos de Nutrición y Dietética**,
 David L. Katz, **Nutrición Médica**, 3ª,

Para o estudo desta materia e bo ter un "Diccionario Medico" para comprender mellor o seu contido, xa que hai conceptos que se dan por sabidos.

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Prácticas clínicas I/V53G140V01208
 Prácticas clínicas II/V53G140V01303
 Prácticas clínicas III/V53G140V01306
 Prácticas clínicas IV/V53G140V01405
 Prácticas clínicas V/V53G140V01406

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Enfermaría clínica I/V53G140V01204

Introducción á enfermaría clínica/V53G140V01201

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/V53G140V01101

Fisioloxía: Fisioloxía/V53G140V01105

DATOS IDENTIFICATIVOS**Enfermería clínica I**

Materia	Enfermería clínica I			
Código	V53G140V01204			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	2	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Povisa)			
Coordinador/a	Agras Suárez, María Concepción			
Profesorado	Agras Suárez, María Concepción García Vega, Francisco Javier Magdalena Lopez, Carlos Jose			
Correo-e	subdireccion@cepovisa.com			
Web	http://www.cepovisa.com			
Descrición xeral	Materia destinada ao coñecemento das patoloxías tanto medicas como cirurxicas,ase como os distintos coidados que o profesional de Enfermería desempeña.			

Competencias

Código	
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
B2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados, aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica, trata ou cuida un problema de saúde.
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional.
C28	Coñecer as alteracións da saúde do adulto, identificando as manifestacións que aparecen nas súas distintas fases.
C29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde.
C30	Analizar os datos recollidos na valoración, priorizar os problemas do paciente adulto, establecer e executar o plan de coidados e realizar a súa avaliación.
C31	Realizar as técnicas e procedementos de coidados de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos enfermos e familiares.
C32	Seleccionar as intervencións encamiñadas a tratar ou previr os problemas derivados das desviacións de saúde.
D1	Capacidade de análise e síntese.
D2	Capacidade de organización e planificación.
D3	Capacidade de xestión da información.
D4	Resolución de problemas e toma de decisións.
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe.
D7	Razoamento crítico.
D10	Motivación pola calidade.
D11	Sensibilidade cara a temas ambientais.

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Ser capaz de comprender os procesos que desencadean as enfermidades no ámbito da patoloxía cirúrxica e médica.	A3	C28	D1 D2 D7
Ser capaz de diferenciar os mecanismos e/ou problemas derivados das patoloxías máis comúns dos diferentes aparatos e sistemas do organismo humano, o seu tratamento médico e cirúrxico.	A3	C28 C30	D1 D3 D7
Ser capaz de planificar procedementos e intervencións precisas para proporcionar unha axeitada atención de enfermaría aos individuos con problemas médicos e cirúrxicos	A2	B2 B7 C29 C30	D1 D3 D7

Ser capaz de identificar e valorar as necesidades e/ou problemas ocasionados polas enfermidades e establecendo prioridades, planificando cuidados e participa na avaliación do plan de cuidados.	A2	B2	C31 C32	D1 D2 D3 D4 D5 D7 D10 D11
--	----	----	------------	--

Contidos

Tema

TEMA 1: INTRODUCCIÓN Á ENFERMARÍA MÉDICO CIRÚRXICA.	<ol style="list-style-type: none"> 1. XENERALIDADES. <ol style="list-style-type: none"> 1.1. Nomenclatura dos actos cirúrxicos: 1.2. Diéresis: hemostasia, Tomía, paracentesis, lisis. 1.3. Principais accións sobre os órganos: Extirpación, Ostomía, anastomosis, Pexia, Plastia. 1.4. Síntese. 2. INTERVENCIÓN CIRÚRXICA: <ol style="list-style-type: none"> 2.1. Cirurxía segundo a súa localización: internas, externas. 2.2. Cirurxías segundo a súa complexidade maior e menor. 2.3. Cirurxías segundo o seu propósito: curativas, reparadoras, paliativas e plástica e estética. 2.4. Cirurxías segundo días de estancia: CMA e convencional. 2.5. Cirurxías segundo situación. 2.6. Programadas e cirurxías de urxencia. 3. ANESTESIA: TIPOS E PREPARACIÓN PACIENTE. <ol style="list-style-type: none"> 3.1. Anestesia. Concepto e tipos de anestesia. <ol style="list-style-type: none"> 3.1.1. Anestesia xeral. 3.1.2. Anestesia local/ rexional. 3.1.3. Raquianestesia 3.1.4. Epidural 4. COMPLICACIÓNS post CIRÚRXICAS: <ol style="list-style-type: none"> 4.1. Shock: tipos de shock. <ol style="list-style-type: none"> 4.1.1. Shock e anestesia. 4.2. Hemorragia. 4.3. Complicacións respiratorias. 4.4. Trastornos de conciencia. 4.5. Complicacións vasculares. 4.6. Outras complicacións: <ol style="list-style-type: none"> 4.6.1. Dor. 4.6.2. Inflamación e reacción xeral secundaria. 4.6.3. Feridas e infección. Infeccións cirúrxicas. 5. PATOLOXÍA CIRÚRXICA <ol style="list-style-type: none"> 5.1. Patoloxía inducida por tóxicos. 5.2. Patoloxía tumoral e cirurxía oncolóxica. 5.3. Resposta inmune. Transplante. Sida
TEMA 2: ATENCIÓN DE ENFERMARÍA NO PERIOPERATORIO.	<ol style="list-style-type: none"> 2.1 Cuidados de enfermaría no preoperatorio. <ol style="list-style-type: none"> 2.1.1 Ingreso cirúrxico <ol style="list-style-type: none"> 2.1.1.1 Valoración física xeral: idade, estado nutricional, situación inmunolóxica, Enfermidades concomitantes. 2.1.1.2 Probas diagnósticas de rutina 2.1.1.3 Fármacos con especiais características 2.1.2 Traslado ao quirófano 2.2 Cuidados de enfermaría no intraoperatorio. <ol style="list-style-type: none"> 2.2.1.1 Funcións de Enfermaría 2.2.1.2 Colocación do paciente: posicións segundo IQ. 2.3 Cuidados de enfermaría no postoperatorio. <ol style="list-style-type: none"> 2.3.1 POSTOPERATORIO INMEDIATO 2.3.2 POSTOPERATORIO MEDIATO
TEMA 3: ATENCIÓN DE ENFERMARÍA Á PERSOA PACIENTE CON TRASTORNOS DO EQUILIBRIO HIDROELECTROLITICO E ACEDO BASE, SÍNDROME HEMORRÁXICA, INFLAMACIÓN, INFECCIÓN, SHOCK, DOR.	<ol style="list-style-type: none"> 3.1 Shock. Proceso enfermeiro ao paciente en estado de shock. 3.2 Hemorragia. Tratamento con sangue e hemoderivados. 3.3 Dor. Proceso enfermeiro ao paciente con dor. 3.4 Feridas e infección. Infeccións da ferida cirúrxica.

TEMA 4: O/A PACIENTE CON ALTERACIÓNS TEGUMENTARIAS.

- 4.1 Alteracións da pel:
 - 4.1.1 Foliculitis
 - 4.1.2 Abscesos
 - 4.1.3 Queimaduras
 - 4.1.4 Lesións.
- 4.2 Alteracións do tecido graso: celulitis

TEMA 5: O/A PACIENTE CON PROBLEMAS DE INTERCAMBIO GASEOSO.

- 5.1 Ventilación e difusión.
- 5.2 Oxigenoterapia.
- 5.3 Insuficiencia Respiratoria
- 5.4 Ventilación mecánica.
- 5.5 Patoloxías relacionadas co intercambio gaseoso:
 - 5.5.1 Asma.
 - 5.5.2 EPOC.
 - 5.5.3 Infeccións (Bronquites, Pneumonía absceso).
 - 5.5.4 Tumores pulmonares. Insuficiencia Respiratoria.

TEMA 6: O/A PACIENTE CON PROBLEMAS NAS FUNCIÓNS: CARDIOVASCULAR, CIRCULATORIA E HEMATOLÓGICA.

- 6.1 Cardiopatías, Valvulopatías, Pericardiopatías, Insuficiencia Cardíaca
- 6.2 Cardiopatía isquémica
- 6.3 Endocarditis.
- 6.4 Fundamentos do Electrocardiograma (ECG)
- 6.5 Trastornos do ritmo
- 6.6 Hipertensión arterial
- 6.7 Anemias
- 6.8 Leucemias
- 6.9 Poliglobulia

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	49.5	93	142.5
Estudo de casos/análises de situacións	5	73	78
Actividades introductorias	3	0	3
Probos de tipo test	0.5	0	0.5
Probos de resposta curta	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Estudo de casos/análises de situacións	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Estudo de casos/análises de situacións	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Estudo de casos/análises de situacións	Proba na que se presenta unha situación ou problemática xa dada ou que pode darse, partindo dos diferentes factores involucrados, a análise dos antecedentes, condicións, da situación, etc.	20	A2 A3 D2 D3 D4 D5
Probos de tipo test	Probos para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades.	60	C28 C29 C30

Probas de resposta curta	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas directas sobre un aspecto concreto. Os alumnos deben responder de maneira directa e breve en base aos coñecementos que teñen sobre a materia.	20	A2	C32	D3 D4
--------------------------	--	----	----	-----	----------

Outros comentarios sobre a Avaliación

Bibliografía. Fontes de información

MORILLO RODRÍGUEZ J.;FERNÁNDEZ AYUSO,D, **ENFERMERÍA CLÍNICA I**, 1,
HARRISON, **MANUAL DE MEDICINA**, 16,
HOSPITAL 12 DE OCTUBRE, **MANUAL DE DIAGNOSTICO Y TERAPEUTICA MEDICA**, 6,
CECIL, **TRATADO DE MEDICINA INTERNA**, 23,
PAMELA L.SWEARINGEN, **MANUAL DE ENFERMERÍA MÉDICO QUIRÚRGICA:INTERVENCIONES ENFERMERAS Y TRATAMIENTOS INTERDISCIPLINARIOS**, 6,
JOSE ENRIQUE HERNÁNDEZ RODRÍGUEZ y cols., **APLICACIÓN DEL PROCESO ENFERMERO EN ENFERMERÍA MÉDICO-QUIRÚRGICA**, 1,
LINDA WILLIAMS, **ENFERMERIA MEDICO QUIRURGICA**, 3,
LEWIS ,S.M., **ENFERMERÍA MEDICOQUIRÚRGICA**, 6,

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Enfermaría clínica II/V53G140V01205
Enfermaría clínica III/V53G140V01301

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Farmacoloxía e dietética/V53G140V01203
Introdución á enfermaría clínica/V53G140V01201

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/V53G140V01101
Fisioloxía: Fisioloxía/V53G140V01105

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Enfermería clínica II				
Materia	Enfermería clínica II			
Código	V53G140V01205			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Povisa)			
Coordinador/a	Maldonado Arroyo, Alfonso Eduardo			
Profesorado	Estévez Diz, Alfredo Fernández Ferro, Martín Maldonado Arroyo, Alfonso Eduardo			
Correo-e	emaldonado@cepovisa.com			
Web	http://www.cepovisa.com			
Descrición xeral	Materia destinada ao coñecemento de las patoloxías tanto médicas como cirúrxicas, así como os distintos coidados que el profesional de Enfermería desempeña.			

Competencias	
Código	
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional.
C28	Coñecer as alteracións da saúde do adulto, identificando as manifestacións que aparecen nas súas distintas fases.
C29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde.
C30	Analizar os datos recollidos na valoración, priorizar os problemas do paciente adulto, establecer e executar o plan de coidados e realizar a súa avaliación.
C32	Seleccionar as intervencións encamiñadas a tratar ou previr os problemas derivados das desviacións de saúde.
D1	Capacidade de análise e síntese.
D3	Capacidade de xestión da información.
D4	Resolución de problemas e toma de decisións.
D7	Razoamento crítico.

Resultados de aprendizaxe	
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Ser capaz de *diseñar *coidados en las *principais *enfermidades relacionadas con el aparello *dixestivo, locomotor, órganos de *os sentidos, sistema nervioso e **inmunitario.	C28 D1 C29 D3 D4
Ser capaz de planificar *e prestar *coidados en las *principais *enfermidades sistémicas.	A3 B7 C28 D1 C29 D3 C30 D4
Ser capaz de prestar asistencia centrada nel paciente, utilizando *os diagnósticos de enfermaría *e las actividades derivadas de *eles, en las *patoloxías *estudadas.	A3 B7 C28 D1 C29 D3 C30 D4 C32 D7

Contidos	
Tema	
1.- PACIENTE CON PATOLOXÍA DO TECIDO *CONECTIVO.	1.1. Trastornos *conectivos *Autoinmunes: LLES, *Espondilitis, Síndrome de *Sjögren, Artrite reumatoide, etc. 1.2. Artroses primarias e secundarias. 1.3. Enfermidades *endocrino *metabólicas asociadas a patoloxías *reumáticas: pinga, *amiloidosis, *hemofilia, etc. 1.4. Alteracións óseas: Osteoporose, *osteomalacias, enfermidade de *Paget 1.5. Outras patoloxías *reumáticas: Trastornos extra - articulares, lumbalxias, fibromialxias. 1.6. Coidados de enfermaría.

2.- PACIENTE CON PROBLEMAS DA FUNCIÓN
*MUSCULO *ESQUELÉTICA.

- 2.1 Fracturas. *Osteosíntesis.
- 2.2 *Artroplastias: Cadeira, xeonllo
- 2.3 *Artrodesis
- 2.4 Patoloxía do ombreiro
- 2.5 Patoloxía da man
- 2.6. Coidados de enfermaría nos diferentes procesos cirúrxicos aplicados en *traumatoloxía:
*artroplastias, *osteosíntesis, *artrodesis, etc.

3.-PACIENTE CON DISFUNCIÓN NEUROLÓXICA.

- 3.1 Conceptos básicos e métodos diagnósticos: Conceptos básicos e *Neuroimagen.
- 3.2 Principais síndromes neurolóxicas: Síndrome *Miopático, Síndrome *Hipertensión *Intracraneal, Síndrome Dolorosa, Síndrome *Meníngeo, Síndrome *Piramidal e *Extrapiramidal.
- 3.3 Hemicrania e *Cefaleas primarias
- 3.4 Accidentes *cerebrovasculares: Ictus *Isquémico e Ictus *Hemorráxico. Coidados de Enfermaría.
- 3.5 Epilepsia. Coidados de Enfermaría.
- 3.6 *Infeccións do *SNC: Meninxite e *Encefalitis.
- 3.7 *Enfermidades *desmielinizantes: Esclerose Múltiple. Coidados de Enfermaría.
- 3.8 Enfermidades dexenerativas do *SNC; Enfermidade de Parkinson, Esclerose Lateral *Amiotrófica(*ELA), Coreas (Enfermidade de *Huntington). Coidados de Enfermaría.
- 3.9 Enfermidades da Medula Espiña: *Mielopatía *transversa.
- 3.10 *Neuropatías periféricas: Síndrome de *Guillen *Barré.

SEMINARIO; Enfermidade de Alzheimer e coidados de enfermaría

4.- PACIENTE CON ALTERACIÓNS DA VISIÓN.

- 4.1.- Afectación Visual e cegueira: Cegueira e Baixa visión. Habilitación Visual. Rehabilitación.
- 4.2.-Trastornos da *Refracción; *Ametropías. *Ambliopía.
- 4.3.-Enfermidades *Inflamatorias: *Conjuntivitis. *Uveítis.
- 4.4.-Cataratas. O *Glaucoma. Traumatismo oculares de ollo aberto e pechado. Corpos Estraños. Coidados de Enfermaría.

5.-PACIENTE CON ALTERACIÓNS DA AUDICIÓ

- 5.1.-*Introduccion, definicións e exploración *auditiva: física e funcional.
 - 5.2.-*Audiometrías
 - 5.3.-Alteracións do Oído Externo: Patoloxía do pavillón *Auricular. *Otitis Externa. Tapón de *Cerumen. Corpos Estraños. Administración de pingas *óticás.
 - 5.4.-Alteracións do Oído Medio: *Otosclerosis. *Otitis Media Aguda e Crónica.
 - 5.5.-Alteracións do oído Interno: *Presbiacusia. Enfermidade de *Menière. Trauma
-

6.- PACIENTE CON PROBLEMAS DIXESTIVOS.

- 6.1 Valoración do paciente con Enfermidades do Aparello Dixestivo.
 - 6.1.1 *Anamnesis. Exploración física e Inspección
 - 6.1.2 *Auscultación, *Palpación, Percusión.
 - 6.1.3 Probas *Diagnósticas Complementarias: Laboratorio, Radioloxía, *Endoscopias, Ecografías, *TAC, *RMN, etc.
- 6.2 Patoloxía do Esófago.
 - 6.2.1 Probas *diagnósticas.
 - 6.2.2 *Reflujo *Gastroesofágico, Hernia de *Hiato e *Paraesofágicas, *Achalasia.
 - 6.2.3 Tumores do Esófago.
 - 6.2.4 Diagnóstico de Enfermaría. Obxectivos.
- 6.3 Patoloxía do Estómago e *Duodeno.
 - 6.3.1 *Ulcus *Gastroduodenal.
 - 6.3.2 Tumores do Estómago
 - 6.3.3 Coidados de Enfermaría en Pacientes *Gastrectomizados.
- 6.4 Patoloxía do Intestino Delgado
 - 6.4.1 Enfermidade de *Crohn.
 - 6.4.2 Tumores do Intestino Delgado
- 6.5 Patoloxía do Intestino Groso.
 - 6.5.1 Cancro de Colon e Recto
 - 6.5.2 Patoloxía Benigna do Recto e o ano: *Hemorroides, *Fistulas e Fisuras
 - 6.5.3 Incontinencia Fecal
 - 6.5.4 *Estreñimento
 - 6.5.5 *Colitis *Ulcerosa
 - 6.5.6 Diagnostico de Enfermaría e Coidados en pacientes con Patoloxía Colorrectal
- 6.6 *Ostomías: *Gastrostomías, *Ileostomías, *Colostomías
- 6.7 Patoloxía do Fígado e Vías *Biliares
 - 6.7.1 Tumores *Hepáticos Primarios e Secundarios.
 - 6.7.2 Enfermidades Infecciosas do Fígado: Hepatite
 - 6.7.3 *Hepatopatías e *Cirrosis *Hepáticas
 - 6.7.4 Enfermidades *Infiltrativas, *Metabólicas e Hereditarias do Fígado
 - 6.7.5 Patoloxía Benigna das Vías *Biliares: *Colelitis, *Colecistitis Aguda e *Coledocolitis
 - 6.7.6 *Neoplasias das Vías *Biliares
- 6.8 Patoloxía do Páncreas
 - 6.8.1 *Pancreatitis Aguda
 - 6.8.2 *Pancreatitis Crónica
 - 6.8.3 Tumores *Pancreáticos
- 7.- Patoloxía Parede Abdominal
 - 7.1 Recordo *AnatomoFisiológico
 - 7.2 Hernias *InguinoCruales
 - 7.3 Hernias Liña Alba
 - 7.4 Hernias Pouco Frecuentes
 - 7.5 *Eventración Postoperatoria e Peches Difíciles

7.- PACIENTE CON PATOLOXÍA ARTERIAL PERIFÉRICA

- 7.1 Coidados de enfermaría na patoloxía arterial periférica crónica.
- 7.2 Coidados de enfermaría na *isquemia aguda periférica: *embolismos, *trombosis..
- 7.3 Coidados de enfermaría en cirurxía vascular periférica: *aneurismas, *by *pass, ...

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	40	80	120
Traballos tutelados	3	6	9
Seminarios	12	6	18
Actividades introdutorias	1	0	1
Probas de tipo test	2	0	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.

Traballos tutelados	O estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma do/**s estudante/**s que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción...
Seminarios	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos tutelados	O estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma de/dos estudante/*s que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción...
Seminarios	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten profundar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Traballos tutelados	O alumno elabora un traballo- documento sobre contidos do programa, baixo a dirección do profesor	10	A3 C28 C29 C30 C32
Probas de tipo test	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades.	90	B7 C28 D1 C29 D3 C30 D4 C32 D7

Outros comentarios sobre a Avaliación

Bibliografía. Fontes de información

Varios, **Manual de enfermería**, Interamericana McGraw-Hill,
Harrison, **Principios de medicina interna**,
Long B.C., **Enfermería médico quirúrgica**, Interamericana McGraw-Hill,
Julian García-Feijoo, **Manual de Oftalmología**, Elsevier,
Jonas Johnson., **Otolaryngology (Bailey's Head and Neck Surgery)**, Hardback,
Rosa Suárez, **Tratado de Enfermería Neurológica: La persona, la enfermedad y los cuidados**, Elsevier,
Elizabeth Jamieson, **Procedimientos de Enfermería Clínica: Guía para la practica basada en la experiencia.**, Elsevier,

Los libros de consultas referidos están a disposición en la biblioteca del centro Se irán agregando nuevas referencias bibliográficas y páginas Web durante el desarrollo del programa

<http://www.portalesmedicos.com/publicaciones/categories/Articulos/Cirugia-General-y-Digestiva/?Page=5>

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Enfermería clínica III/V53G140V01301
Prácticas clínicas III/V53G140V01306
Prácticas clínicas IV/V53G140V01405
Prácticas clínicas V/V53G140V01406

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Prácticas clínicas I/V53G140V01208

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/V53G140V01101
Fisioloxía: Fisioloxía/V53G140V01105
Enfermería clínica I/V53G140V01204

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Enfermería comunitaria II				
Materia	Enfermería comunitaria II			
Código	V53G140V01206			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	2	2c
Lingua de impartición	Castelán Inglés			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Povisa)			
Coordinador/a	Giráldez Miranda, Esperanza María			
Profesorado	Giráldez Miranda, Esperanza María Muñíos Álvarez, Alicia Velicia Peñas, María Carmen			
Correo-e	mgiraldez@povisa.es			
Web	http://www.cepovisa.com			
Descrición xeral	Dar a conocer a los estudiantes el modelo profesional de la Enfermería Comunitaria, a través de sus modelos teóricos y metodológicos, sus roles y funciones y su papel dentro de los Equipos Multidisciplinares de Atención a la Comunidad, teniendo en cuenta la participación comunitaria en el abordaje de los cuidados de la salud de las personas, las familias y las comunidades.			

Competencias	
Código	
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
B2	Saber planificar e prestar cuidados de enfermmería dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados, aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica, trata ou coida un problema de saúde.
B6	Aplicar as intervencións da enfermmería na evidencia científica e nos medios dispoñibles.
C20	Capacidade para describir os fundamentos do nivel primario de saúde e as actividades que se desenvolven para proporcionar un coidado integral de enfermmería ao individuo, á familia e á comunidade.
C23	Identificar os factores relacionados coa saúde e os problemas do ámbito, para atender ás persoas en situacións de saúde ou enfermidade como integrantes dunha comunidade.
C24	Identificar e analizar a influencia de factores internos e externos no nivel de saúde dos individuos e grupos.
C25	Aplicar os métodos e procedementos necesarios no seu ámbito para identificar os problemas de saúde máis relevantes nunha comunidade.
C26	Analizar os datos estatísticos referidos a estudos de poboación, identificando as posibles causas dos problemas de saúde.
D1	Capacidade de análise e síntese.
D2	Capacidade de organización e planificación.
D3	Capacidade de xestión da información.
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe.
D6	Habilidades nas relacións interpersoais.
D7	Razoamento crítico.
D8	Aprendizaxe autónoma.
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.

Resultados de aprendizaxe	
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Ser capaz de identificar las necesidades de salud de las poblaciones y grupos de interés en salud pública.	A3 B6 C20 D1 C23 D2 C24 D3 C25 D5 C26 D6 D7 D8 D9

· Ser capaz de realizar encuestas epidemiológicas y resolver estudios epidemiológicos de brotes de enfermedades o situaciones desfavorables en relación con la salud	A3 A4	C23 C24 C25	D1 D2 D3 D5 D7 D8
· Saber aplicar intervenciones de formación para la salud para contribuir a resolver problemas de salud colectivos	A4	B2 B6 C23 C24 C25 C26	D2 D3 D6 D9

Contidos

Tema	
Epidemiología de las enfermedades transmisibles.	Concepto de enfermedad transmisible e infecciosa, enfermedades emergentes. Enfermedades transmisibles por vía aérea, digestiva, por contacto, por zoonosis, enfermedades vectoriales, infecciones nosocomiales, boletines epidemiológicos. Brotos epidémicos. Vacunas
Epidemiología y prevención de las enfermedades crónicas.	Programa de actividades preventivas y promoción de la salud (PAAPS): Estrategias de prevención. Las enfermedades cardiovasculares. El cáncer. La diabetes. Actividad física y salud. Alimentación y salud pública. Epidemiología y prevención de la obesidad. Epidemiología y prevención de los accidentes.
Principios generales de Atención Primaria, Organización y funcionamiento de los Servicios de Atención Primaria de Salud. Promoción de la Salud	Enfermería Familiar, Comunitaria y de Salud Pública. Generalidades Políticas de salud. Marco normativo. Sistema sanitario español. Atención Primaria. Equipo interdisciplinar. Cartera de servicios. Coordinación interniveles. Sistemas de información. Centro de salud. Organización. Atención domiciliaria / enfermera gestora de casos. Promoción de la salud: niño sano, adolescente (drogas, tatuajes, piercing, sexualidad...) edad adulta (violencia de género, atención a la familia) y anciano. Atención a la dependencia Atención sociosanitaria Cooperación no gubernamental
Conceptos generales y bases de la formación e información para la salud (EPS)..	Enfoques y modelos de EPS Planificación de programas y/o actividades de EPS. Métodos y medios de EPS. EPS en grupos, dinámica de grupos. EPS en personas / pacientes Enfermería escolar. Salud laboral. Salud bucodental.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	51	51	102
Estudo de casos/análises de situacións	0	8	8
Obradoiros	2	0	2
Presentacións/exposicións	1	0	1
Resolución de problemas e/ou exercicios	3	0	3
Traballos tutelados	4	16	20
Actividades introdutorias	3	0	3
Probos de tipo test	1.5	54	55.5
Probos de resposta longa, de desenvolvemento	0.5	10	10.5
Traballos e proxectos	4	16	20

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Estudo de casos/análises de situacións	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución
Obradoiros	Actividades enfocadas á adquisición de coñecementos e habilidades manipulativas e instrumentais sobre unha temática concreta, con asistencia específica por parte do profesor ás actividades individuais e/ou en grupo que desenvolven os estudantes.
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Adóitase empregar como complemento da lección maxistral.
Traballos tutelados	O estudante presenta o resultado obtido na elaboración dun documento sobre a temática da materia, na preparación de seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo, de forma oral ou escrita□ baixo titorización do equipo docente
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Estudo de casos/análises de situacións	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipótese, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución, plantexados nas clases maxistrais.
Obradoiros	Actividades enfocadas á adquisición de coñecementos e habilidades manipulativas e instrumentais sobre unha temática concreta, con asistencia específica por parte do profesor ás actividades individuais e/ou en grupo que desenvolven os estudantes, segundo as necesidade sparticulares dos estudantes.
Presentacións/exposicións	Os profesores da materia supervisarán ó desenrolo do traballo previo á exposición por parte do estudante
Resolución de problemas e/ou exercicios	Plantexaranse na propia aula ou como traballo persoal do estudante, fora da mesma.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Probas de tipo test	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, emparellamento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades.	64	B2 C20 D7 B6 C23 D8 C24 C25 C26
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas abertas sobre un tema. Os alumnos deben desenvolver, relacionar, organizar e presentar os coñecementos que teñen sobre a materia nunha resposta extensa.	6	A3 B2 C23 D1 A4 B6 C25 D2 D3 D5 D6 D7 D8 D9
Traballos e proxectos	O estudante presenta o resultado obtido na elaboración dun documento sobre a temática da materia, na preparación de seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo, de forma oral ou escrita□	30	A3 B2 C23 D1 A4 B6 C24 D2 C26 D3 D5 D7 D8 D9

Outros comentarios sobre a Avaliación

Bibliografía. Fuentes de información

Enrique Ramos Calero, **Enfermería Comunitaria: Métodos y técnicas**,

L. Mazarrasa Alvear, **Salud Pública y Enfermería Comunitaria**,

Piedrola y otros, **Medicina Preventiva y Salud Pública**,

L. Salleras Sanmartí, **Educación Sanitaria**,

<http://www.who.int/es/>,

M.B. Sanchez Gomez, J. Gómez Salgado, G. Duarte Climents,, **Enfermería Comunitaria**,

<http://www.msssi.gob.es/>,

<http://enfermeriacomunitaria.org/web/>,

SEMFyC, http://www.papps.es/upload/file/PAPPS_2014.pdf,

Recomendaciones

Materias que continúan o temario

Enfermería en saúde mental/V53G140V01305

Enfermería xeriátrica e cuidados paliativos/V53G140V01304

Enfermería materno-infantil/V53G140V01302

Materias que se recomienda cursar simultaneamente

Prácticas clínicas II/V53G140V01303

Prácticas clínicas III/V53G140V01306

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Enfermería comunitaria I/V53G140V01104

Estatística: Estatística/V53G140V01106

Psicología: Psicología/V53G140V01102

DATOS IDENTIFICATIVOS**Xestión de enfermaría**

Materia	Xestión de enfermaría			
Código	V53G140V01207			
Titulación	Grao en Enfermaría			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Povisa)			
Coordinador/a	Agras Suárez, María Concepción			
Profesorado	Agras Suárez, María Concepción Muñoz Mella, María Antonia			
Correo-e	subdireccion@cepovisa.com			
Web	http://www.cepovisa.com			
Descrición xeral	A Enfermaría é unha disciplina dedicada ao trato directo coas persoas, en ocasións baixo circunstancias de diversa complexidade relacionadas co binomio Saúde-Enfermidade, ou Vida-Morte. A Xestión en Enfermaría é a ferramenta principal para desenvolver os cuidados de Enfermaría, tanto a nivel individual como colectivo, sobre a base da Valoración, Diagnóstico, Planificación, Execución e Avaliación.			

Competencias

Código	
B12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermaría española, comprendendo as implicacións éticas da saúde nun contexto mundial en transformación.
B13	Aplicar os principios de financiamento sanitario e sociosanitario e utilizar axeitadamente os recursos dispoñibles.
B15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais.
C45	Coñecer o Sistema Sanitario Español.
C46	Identificar as características da función directiva dos servizos de enfermaría e a xestión de cuidados.
C47	Coñecer e ser capaz de aplicar as técnicas de dirección de grupos.
D1	Capacidade de análise e síntese.
D2	Capacidade de organización e planificación.
D3	Capacidade de xestión da información.
D4	Resolución de problemas e toma de decisións.
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe.
D6	Habilidades nas relacións interpersoais.
D7	Razoamento crítico.
D10	Motivación pola calidade.
D11	Sensibilidade cara a temas ambientais.

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Ser capaz de analizar os ámbitos e políticas sanitarias máis significativas.	B12 B13	C45	D1 D7 D10
Ser capaz de aplicar a Política de calidade asistencial e a avaliación da calidade dos servizos de enfermaría.	B13 B15	C46 C47	D1 D2 D3 D4 D5 D6 D10 D11

Contidos

Tema

Proceso administrativo nos servizos de saúde.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Concepto de planificación. Problema de saúde. Risco. Necesidade de saúde. 2. Tipos e niveis de planificación. 3. 3. Proceso de planificación: análise e diagnóstico da situación, establecemento das prioridades, determinación das alternativas, elaboración de obxectivos e formulación do plan. 4. Ciclo Administrativo. Funcións da Administración.
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Concepto de dirección. 2. Elementos da dirección: <ol style="list-style-type: none"> a) Motivación b) Comunicación. c) Toma de decisións. d) Liderado: estilos de dirección. e) Negociación.

Análise dos ámbitos sanitarios.	<ol style="list-style-type: none"> 1. O sector da Sanidade e a Economía. 2. A oferta de servizos sanitarios. 3. Análise do custo da unidade de Enfermaría
Políticas sanitarias:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Central e autonómica 2. Políticas sanitarios máis significativos a nivel mundial.
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Concepto de organización. As organizacións sanitarias. 2. Principios da organización. 3. 3. Proceso de organización: <ol style="list-style-type: none"> a) Estructuración: definición, tipos, organigramas. b) Sistematización: normas, protocolo, política e estándares de enfermaría. c) Instalación: recursos humanos, recursos materiais.
Xestión de servizos de enfermaría: características e procesos.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Cara a unha xestión de Enfermaría Innovadora. 2. Sistemas de Información e a súa aplicación nos cuidados enfermeiros. 3. Organización das unidades de Enfermaría. 4. El proceso de cambio na organización. 5. La comunicación na organización.
Concepto de calidade e seguridade.	Política de calidade asistencial e avaliación da calidade dos servizos de enfermaría.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballos de aula	24	35.5	59.5
Sesión maxistral	28.5	60.5	89
Probas de resposta curta	1	0	1
Traballos e proxectos	0.5	0	0.5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Traballos de aula	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvementos con actividades autónomas do estudante.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos de aula	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvementos con actividades autónomas do estudante.

Avaliación

Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe

Probas de resposta curta	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas directas sobre un aspecto concreto. Os alumnos deben responder de maneira directa e breve en base aos coñecementos que teñen sobre a materia.	20		C45 C46 C47	D11
Traballos e proxectos	O estudante presenta o resultado obtido na elaboración dun documento sobre a temática da materia, na preparación de seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo, de forma oral ou escrita	80	B13 B15	C45 C46 C47	D1 D2 D3 D4 D5 D6 D7 D10 D11

Outros comentarios sobre a Avaliación

Bibliografía. Fontes de información

JUAN A.GIMENO-ANTONIO IÑESTA, **SISTEMAS Y SERVICIOS SANITARIOS**, DIAZ DE SANTOS,
FRANCISCO ERRASTI, **PRINCIPIOS DE GESTIÓN SANITARIA**, DIAZ DE SANTOS,
FERNANDO LAMATA, **MANUAL DE ADMINISTRACIÓN Y GESTIÓN SANITARIA**, DIAZ DE SANTOS,
A. MARRINER-TOMEY, **GUIA DE GESTION Y DIRECCION DE ENFERMERIA**, ELSEVIER ESPAÑA, S.A,
Mª DE LA LUZ BALDERAS, **ADMINISTRACIÓN DE LOS SERVICIOS DE ENFERMERÍA**, MC GRAW-HILL,
SÁNCHEZ GALLARDO, SONIA; CRIADO BENÍTEZ, GABRIEL ; PRADOS BRAVO, MARÍA ISABEL, **GESTIÓN DE LA CALIDAD DEL CUIDADO DE ENFERMERÍA**, PUNTO ROJO,
<http://alberto-gonzalez.com/>, <http://www.gestiondeenfermeria.com>,

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Prácticas clínicas III/V53G140V01306
Prácticas clínicas IV/V53G140V01405
Prácticas clínicas V/V53G140V01406

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Estatística: Estadística/V53G140V01106
Fundamentos de enfermería/V53G140V01107

DATOS IDENTIFICATIVOS**Prácticas clínicas I**

Materia	Prácticas clínicas I			
Código	V53G140V01208			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	2	2c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Povisa)			
Coordinador/a	Marcial Pérez, José Ángel			
Profesorado	Giráldez Miranda, Esperanza María Maldonado Arroyo, Alfonso Eduardo Marcial Pérez, José Ángel Muñíos Álvarez, Alicia			
Correo-e	amarcialperez@yahoo.es			
Web	http://www.cepovisa.com			
Descrición xeral	O estudante adquirirá coñecementos e destrezas en os coidados de enfermaría básicos, así como nas relacións persoais.			

Competencias

Código	
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
B3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría.
B4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural.
B6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles.
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional.
B10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a súa seguridade.
B11	Saber establecer unha comunicación eficaz con pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde.
B12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermaría española, comprendendo as implicacións éticas da saúde nun contexto mundial en transformación.
B13	Aplicar os principios de financiamento sanitario e sociosanitario e utilizar axeitadamente os recursos dispoñibles.
B15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uní ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais.
C4	Utilización dos medicamentos, avaliando os beneficios esperados e os riscos asociados e/ou efectos derivados da súa administración e consumo.
C11	Establecer unha relación empática e respectuosa co paciente e a familia, acorde coa situación da persoa, problema de saúde e etapa de desenvolvemento.
C12	Utilizar estratexias e habilidades que permitan unha comunicación efectiva con pacientes, familias e grupos sociais, así como a expresión das súas preocupacións e intereses.
C18	Coñecer e aplicar os principios que sustentan os coidados integrais de enfermaría.
C22	Promover a participación das persoas, familia e grupos no seu proceso de saúde-enfermidade.
C29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde.
C31	Realizar as técnicas e procedementos de coidados de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos enfermos e familiares.
C33	Ter unha actitude cooperativa cos diferentes membros do equipo.
C42	Identificar as modificacións estruturais, funcionais, psicolóxicas e de formas de vida asociadas ao proceso de envellecer.
C49	Prestar coidados, garantindo o dereito á dignidade, privacidade, intimidade, confidencialidade e capacidade de decisión do paciente e familia.
C50	Individualizar o coidado considerando a idade, o xénero, as diferenzas culturais, o grupo étnico, as crenzas e valores.
D6	Habilidades nas relacións interpersoais.
D7	Razoamento crítico.

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Ser capaz de participar nos cuidados que teñan como finalidade garantir o maior grao de independencia das persoas nas súas necesidades máis básicas, fomentando unha optima relación interpersoal que garanta a dignidade e confidencialidade.	A2	B1	C4	D6
	A5	B3	C11	D7
		B4	C12	D8
		B6	C18	
		B7	C22	
		B10	C29	
		B11	C31	
		B12	C33	
		B13	C42	
		B15	C49	
			C50	

Contidos

Tema	
Rotatorio de prácticas preprofesionales que permitan a aplicación e adquisición de competencias e de os coñecementos teóricos e metodolóxicos da Enfermaría á práctica clínica, en centros asistenciais, sociosanitarios e hospitais.	Realización das actividades referidas a os períodos de prácticas clínicas en os correspondentes servizos asistenciais. Coidados da alteracion das necesidades básicas. Técnicas e procedementos básicos Realización de Portafolios

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Prácticas clínicas	200	0	200
Eventos docentes e/ou divulgativos	0	10	10
Cartafol/dossier	0	10	10
Informes/memorias de prácticas	0	5	5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Prácticas clínicas	Rotatorio de prácticas preprofesionais que permitan a aplicación dos coñecementos teóricos e metodolóxicos da Enfermaría á práctica clínica, en centros asistenciais, sociosanitarios e hospitais.
Eventos docentes e/ou divulgativos	Conferencias, charlas, exposicións, mesas redondas, debates... realizados por poñentes de prestixio, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Prácticas clínicas	Presentación e quia do/a estudante no servizo ou unidade onde vai realizalas prácticas curriculares. Visitas regulares o servizo/unidade facendo un seguimento da evolución do/a estudante.
Probas	Descrición
Cartafol/dossier	Axudar e guiar ao estudante na elaboración dun cartafol no que reflexe as características da empresa, institución sanitaria ou sociosanitaria onde realizou as prácticas, e describilas tarefas e funcións desenvolvidas durante o proceso de formación práctica.

Avaliación

Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe

Prácticas clínicas	Avaliación de las competencias que o estudante adquire e demostra durante o desenvolvemento do seu Rotatorio de prácticas preprofesionais coa aplicación dos coñecementos teóricos e metodolóxicos da Enfermaría á práctica clínica, en centros asistenciais, sociosanitarios e hospitais. Se avaliarán: coñecementos teóricos-prácticos, actitudes, habilidades e cumprimento das normas.	80	A2 A5	B1 B3 B6 B10 B11 B12 B13 B15	C4 C11 C12 C18 C29 C31 C33 C49 C50	D6 D8
Cartafol/dossier	O estudante presentará ao finalizar o período correspondente o portafolios	20	A5	B6	C4 C11 C12 C18 C22 C31 C33	D6 D8

Outros comentarios sobre a Avaliación

&**nbsp;

Bibliografía. Fontes de información

B. Kozier et al, **Técnicas en Enfermería Clínica**,
Lippincott, **Enfermería Práctica**,
B. Kozier, **Fundamentos de Enfermería**,

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Prácticas clínicas II/V53G140V01303
Prácticas clínicas III/V53G140V01306
Prácticas clínicas IV/V53G140V01405
Prácticas clínicas V/V53G140V01406

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Enfermaría clínica I/V53G140V01204
Farmacoloxía e dietética/V53G140V01203
Introdución á enfermaría clínica/V53G140V01201

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/V53G140V01101
Enfermaría comunitaria I/V53G140V01104
Fundamentos de enfermaría/V53G140V01107
Psicoloxía: Psicoloxía/V53G140V01102

Outros comentarios

Consultar normativa de asistencia a prácticas clínicas en la páxina web da Escola de Enfermaría (www.cepovisa.com)